

Samenkomen rond de bron

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

1^e schriftlezing: Psalm 23; 1

2^e schriftlezing: 1 Korintiërs 12: 12-27

3^e schriftlezing: Johannes 4: 4-14

Speciale dienst met de Wit Russische kinderen uit de omgeving van Tsjernobyl en hun Hilversumse gastgezinnen uit verschillende Hilversumse kerken

Inleiding

Als Jezus spreekt van water dat een onuitputtelijke kracht bezit de levensdorst te lessen, is hijzelf op dat moment de grote bron. Maar ieder die drinkt wordt op zijn of haar beurt tot een bron voor anderen. Zo komt het geheim van de eenheid aan het licht. Dat is een sprankelend geheel, een levend lichaam, waarbij de verscheidenheid verrijkend werkt. Bij deze bron willen wij samenkomen voor de heilige doop en om het leven te vieren in Gods naam. De doop wordt bediend aan Sofie Hanne Ruby van Eijk, die geboren is op 5 maart.
Thema: Samenkomen rond de bron

Gemeente van Christus, wij zijn een eenheid, juist omdat we zo verschillend zijn. In het beeld van het levende lichaam van Christus legt de apostel Paulus een geweldig model op tafel, niet alleen voor de kerk, maar in feite ook voor een functionerende samenleving die van inhoud weet. Het kan zo zijn dat die samenleving daar niet zo mee bezig is. Het is zo dat de wereld het beeld van de levende Christus niet op zichzelf betreft. Dat betekent niet dat het niet waardevol kan zijn om zo naar verscheidenheid, naar pluriformiteit te kijken. In ieder bedrijf dat zichzelf respecteert en dat erop uit is het beste uit de medewerkers naar boven te halen, zullen de leidinggevendenden dergelijke modellen hanteren. Immers het gaat om ieders kwaliteiten en hoe die elkaar aanvullen, zodat het geheel optimaal functioneert.

Toch gaat het in het bijbelse beeld om meer dan winstmaximalisatie. Het gaat in de beschrijving van het levende lichaam van Christus niet om een groei die zou kunnen gaan ten koste van andere lichamen. Het gaat ook niet om een interne competitie, zo van welk lichaamsdeel is het sterkst, of het belangrijkste. Sterker nog, het ziet ernaar uit dat Paulus beseft dat juist dit de verkeerde kant van de metafoor van het lichaam is, waartegen hij beslist wil waarschuwen. Het is niet de bedoeling dat de lichaamsdelen over elkaar gaan heersen. Het is niet zomaar een lichaam. Het is het lichaam van Christus waaraan de toehoorders, waaraan wij ons te spiegelen hebben. Dat is een

lichaam dat geleden heeft. Dat door mensen vernietigd is, maar door God bemind en verheven.

Overdrachtelijk belichamen de leden van de kerk dus samen het zichtbare lichaam van de opgestane Heer in de wereld. Dat doen zij vooral doordat in de kerk niet het machtsdenken van de wereld centraal staat, maar de liefde van God. Dat is het centrum waaromheen de mensen samenkomen.

U weet, Jezus leert ons in beelden te spreken als het gaat om de ziel. Beeldtaal is belangrijk voor ons geloof, voor onze hoop en voor onze liefde. Op deze wijze wordt onze fantasie inhoudelijk gevoed wanneer wij ons op het heilige concentreren. Onze dorst naar zingeving wordt geleest met het levend water dat Jezus mensen geeft. Op een andere plaats in de bijbel lezen we een gedeelte uit het gesprek van Jezus met de vrouw uit Samaria. Dat gesprek vindt plaats bij een put. Dat is niet zomaar een plaats. Bij de bron ontmoeten mensen elkaar. De waterput is in het antieke Midden Oosten een voor het leven onmisbare plaats, of het nu om mensen of om dieren gaat. Bij de put vinden in allerlei verhalen de ontmoetingen plaats die levenslang bepalend zijn. Eliëzer, de knecht van Abraham, ontmoet er Rebecca, wanneer hij op zoek is naar een bruid voor Izaäk.¹ Jacob ontmoet er Rachel.² Mozes ontmoet Sippora bij een waterbron.³ Telkens leidt zo'n ontmoeting tot een hechte relatie. Ook buiten de bijbel kennen we dit motief. Ik noem bijvoorbeeld de Disney-film Jungle Book, waarin Mowgli zijn vriendinnetje ontmoet bij de bron.

Zo is het geen toevalligheid dat Jezus de Samaritaanse vrouw uit Sichar ontmoet bij de put buiten de stad. Het is ongemakkelijk, want deze ontmoeting zonder dat er anderen bij zijn is eigenlijk niet netjes. De vrouw heeft geen goede naam. Zij ontwijkt haar stadgenoten door midden op de dag, in de brandende zon, water te gaan halen. Niemand doet dat. Zij verwacht niet dat de Joodse man, die uitrust bij de put, haar aanspreekt. Voor Joden is zij lucht. Joden gaan niet om met Samaritanen. Het is maar dat u het even weet.

Wij leven met gedragscodes. Sommige zijn zacht. Andere zijn snoeihard. En ook al kunnen wij er in Nederland nog altijd van genieten dat de verzuiling is afgebrokkeld, die de samenleving tot ver in de 20^{1e} eeuw in bijna hermetisch gesloten hokken verdeelde,

ook wij kennen codes. Natuurlijk is er veel meer bewegingsruimte dan in vroeger tijden. Als het bijvoorbeeld gaat om opleiding, partnerkeuze, de beleving van seksualiteit, beroepskeuze, waar je wilt wonen, of je kinderen wilt of niet, het je wel of niet aansluiten bij een geloofsgemeenschap. Op al die terreinen van het leven maken wij keuzen die mede bepalen of we gelukkige mensen zullen zijn.

Soms lijkt het alsof we ons hele leven zelf bepalen. Maar dan ineens gebeurt er iets waaruit blijkt dat er toch heel duidelijk ook beperkingen zijn, waar we mee zullen moeten leren leven. Niet iedereen is in staat de opleiding te volgen die hij of zij wil. Niet alle relaties houden stand. Soms krijgen mensen die er wel naar verlangen geen kinderen. Ook mensen die in God geloven kunnen heel erg in de kerk worden teleurgesteld. Onze gedragscodes zijn misschien niet zo streng als die van vroeger. Ze kunnen nog steeds heel beklemmend functioneren. Zelfs mensen die alles voor elkaar lijken te hebben, kunnen zich diep van binnen doodongelukkig voelen en iedere morgen met lood in de schoenen aan het werk gaan omdat ze in werk zijn terechtgekomen, dat niet, of niet meer bij ze past.

Het mooie van Jezus vind ik dat hij nergens al die haperingen in het leven van tafel veegt. Nergens zegt Jezus: Vertrouw nou maar op God en dan komt altijd alles goed. Jezus beseft dat wij kwetsbare mensen zijn. Maar waar nodig doorbreekt Jezus de codes van zijn tijd en gaat hij, zoals hier, het gesprek aan. De evangelist die ons het verhaal vertelt, drukt in de wijze waarop hij dat doet uit, dat in zijn ogen Jezus zelf tot een bron wordt, waar wie maar wil uit kan putten. Dat is niet voorbehouden aan Joden of christenen. Jezus is ook niet van de kerk. De diepere betekenis van Jezus is inclusief naar ieder die zingeving ontleent aan zijn woorden. Ik bedoel: Jezus sluit geen mensen uit. Zijn woorden sluiten mensen in. Wij die horen, worden betrokken in Gods Koninkrijk van vrede en recht. Dat rijk kent geen hokjes of grenzen. Het is die vorm van erbij betrekken die Jezus bedoelt wanneer hij zegt: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven.'⁴ Verderop in dit hoofdstuk vraagt de vrouw aan Jezus of hij de messias is. Het antwoord van Jezus is: 'Ik ben het; hij die spreekt met u.' Dit antwoord staat dichtbij de Godsnaam 'Ik ben die ik ben' zoals die bij de braambos aan Mozes werd geopenbaard.⁵ Het is alsof Jezus bewust in het gezag van de heilige Godsnaam gaat staan en daaraan telkens opnieuw invulling geeft, herkenbaar voor mensen. In het Johannesevangelie kennen we zeven 'ik ben'-woorden: 'Ik ben het brood des levens' (6,35); 'Ik ben het licht der wereld' (8,12); 'Ik ben de deur der schapen' (10,7); 'Ik ben de goede herder' (10,11); 'Ik ben de opstanding en het leven' (11,25); 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven' (14,6);

'Ik ben de ware wijnstok' (15,1). Die beelden zijn heel vaak exclusief opgevat, waardoor mensen werden buitengesloten. Maar het achtste woord zou kunnen zijn: 'Ik ben het; hij die spreekt met u.' Jij kunt zelf de vrouw zijn bij die bron. De wijze waarop Jezus messias is, vraagt om navolging. Wij allemaal worden geroepen tot een vorm van messiaanse plaatsbekleding. Allemaal kunnen we gaan in de voetstappen van de man uit Nazareth. Want als je hem volgt, ben je al naar je naaste onderweg. Op de afbeelding van de Italiaanse schilder Duccio voorop onze liturgie komen net de leerlingen terug uit de stad. Stomverbaasd zien zij Jezus in gesprek met de vrouw. Zij hebben brood gekocht, maar staan met lege handen. Zij zijn toeschouwers. Maar de vrouw, van wie niemand iets goeds verwacht, dat wordt hier de bron die haar stadgenoten zal brengen tot het koninkrijk van God.⁶ Zij heeft een kruik vol water op haar hoofd. Snapt u het verschil?

Wie de vraag van Jezus om liefde serieus neemt, doorbreekt de beklemming die gedragscodes kunnen hebben. Het water dat Jezus geeft, wordt immers tot een bron in de mens die ontvangt. Tot de vrouw bij de put zegt Jezus:

Het water dat ik geef, zal in [degene die het water drinkt dat ik geef]
een bron worden waaruit water opwelt dat
eeuwig leven geeft.⁷

Wij staan als bronnen die het nodig hebben gevoed te worden rond de bron, straks letterlijk. Het Nederlandse woord 'doopvont' is afgeleid van het latijn 'fons' dat bron betekent. Als wij dus straks de kleine Sofie dopen bij het licht van Christus in het midden van de gemeente die zijn levende lichaam is, staan wij samen rondom de grote bron. Daarin mogen we Christus zelf herkennen. Sofie van Eijk is een belangrijk stukje van het levende lichaam van Christus in de wereld. Dit mag het grote geheim zijn van haar kleine leven vandaag. Amen.

Uitzending en zegen

Als u vanhier gaat, weet het gezegende mensen te zijn. U bent gezegend met een God die ons samenbrengt rondom een verfrissende bron. Vandaag werd die bron voor ons gesymboliseerd in de doop. Maar die bron is er altijd. Hij kreeg gestalte in Jezus van Nazareth. Maar hij is overal waar mensen in liefde omzien naar elkaar.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest
is met u allen.

Noten

¹Genesis 24.

²Genesis 29, 1-11.

³Exodus 2, 16-21.

⁴Johannes 14,6.

⁵Exodus 3,14.

⁶Cf. Johannes 4, 39-41.

⁷Johannes 4,14.

Figuur 1: Christus en de Samaritaanse, Maestà Siena, 1308-1311, Duccio di Buoninsegna (sinds 1771 in Madrid, tegenwoordig in het Museo Thyssen Bornemisza)

Dit werk valt onder een Creative Commons “Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationaal” licentie.

